

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

1. Attempt **any two** questions of the following: **15**
 - (a) What is meant by co-operation, explain the features of co-operation
 - (b) Explain the role of co-operative movement in economic development
 - (c) Explain the Manchester (1995) Principles of cooperation

 2. Attempt **any two** questions of the following: **15**
 - (a) Explain the structure and problems of co-operative finance in India.
 - (b) Explain the role of National Co-operative Development corporation
 - (c) Explain the important role of primary credit society in rural finance

 3. Answer **any two** of the following: **15**
 - (a) What is meant by agro based industries? give its problem.
 - (b) Explain the progress and problems of sugar Industries in India.
 - (c) Evaluate the dairy co-operative industry in India.

 4. Attempt **any two** of the following: **15**
 - (a) Explain the need of consumer co-operative societies in India.
 - (b) What are the objectives of co-operative marketing societies in India.
 - (c) Describe the importance of leadership in co-operative movement.

 5. Write short note **any three** of the following: **15**
 - (a) Effect of globalization on Indian co-operative movement.
 - (b) District central co-operative banks.
 - (c) Service co-operative societies.
 - (d) Role of co-operative farming
 - (e) Problem of labour co-operatives societies.
-

वेळ: २½ तास

एकूण गुण: ७५

- सूचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- (अ) सहकार म्हणजे काय? सहकाराची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
(ब) आर्थिक विकासातील सहकारी चळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.
(क) मॅन्चेस्टरची (१९९५) सहकाराची तत्वे स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- (अ) भारतातील सहकारी वित्त पुरवठ्याची रचना आणि समस्या स्पष्ट करा.
(ब) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.
(क) प्राथमिक पतपुरवठा संस्थांचे ग्रामीण वित्तपुरवठ्यातील महत्त्व स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- (अ) कृषी आधारित उद्योग म्हणजे काय? त्यांच्या समस्या सांगा.
(ब) भारतातील साखर उद्योगाची प्रगती व समस्या स्पष्ट करा.
(क) भारतातील सहकारी दुग्ध व्यवसायाचे मुल्यमापन करा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. १५
- (अ) भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थांची आवश्यकता स्पष्ट करा.
(ब) भारतातील सहकारी विपणन संस्थांची उद्दीष्टे कोणती आहेत.
(क) सहकारी चळवळीतील नेतृत्वाचे महत्त्व विषद करा.
५. टिपा लिहा: (कोणत्याही तीनवर) १५
- (अ) भारतातील सहकारी चळवळीवरील जागतिकीकरणाचे परिणाम
(ब) जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका
(क) सेवा सहकारी संस्था
(ड) सहकारी शेतीची भूमिका
(इ) श्रमीक सहकारी संस्थांच्या समस्या
-